

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

โรงไฟฟ้าแม่เมาะ เป็น แหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าแห่งหนึ่งของ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ .) โดยดำเนินการด้านผลิตกระแสไฟฟ้ามีโรงไฟฟ้าทั้งสิ้น 13 โรง มีกำลังการผลิตติดตั้งรวม 2,625 ¹ เมกะวัตต์ คิดเป็นสัดส่วน 16.4% ของกำลังการผลิตที่มีอยู่ทั้งประเทศเป็นโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินลิกไนต์จากเหมืองแม่เมาะ และบริษัทภายนอกเป็นเชื้อเพลิงในการผลิต ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการผลิต อันเนื่องมาจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงที่สำคัญมากที่สุดคือปัญหาอากาศเป็นพิษจากก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂), ปัญหาน้ำเสียจากสารเคมีสู่ลำน้ำสาธารณะซึ่งเป็นข้อจำกัดที่สำคัญในการพัฒนาการผลิต ทำให้มีค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมาก ได้แก่

1. การติดตั้งเครื่องกำจัดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (Fuel-Gas Desulfurization : FGD)
2. ค่าชดเชยผลเสียหายเนื่องจากผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
3. การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียจากการผลิต
4. ค่าใช้จ่ายด้านมวลชนสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมโดยรอบโรงไฟฟ้า
5. ค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์และโฆษณาเผยแพร่กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่รับผิดชอบ

ขอต่อสังคม

6. ค่าใช้จ่ายในการวิเคราะห์ถ่านหินและน้ำทิ้งจากการผลิต
7. การก่อสร้างสถานีตรวจวัดอากาศ 12 จุดรอบโรงไฟฟ้า
8. ค่าใช้จ่ายในงานวิจัยและพัฒนากระบวนการกำจัดฝุ่น

ซึ่งผู้บริหารของโรงไฟฟ้าแม่เมาะต้องทำการวางแผนเพื่อแก้ไขและหาแนวทางป้องกันในอนาคตก่อนที่จะอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้าจะเปลี่ยนรูปไปจากที่ กฟผ. เป็นผู้ผลิตไฟฟ้ารายใหญ่รายเดียวในรูปแบบหน่วยงานรัฐวิสาหกิจไปสู่กลุ่มธุรกิจผลิตไฟฟ้าหลายกลุ่มในรูปแบบบริษัทจำกัด

¹ "กฟผ.แม่เมาะ", ฝ่ายประชาสัมพันธ์ โรงไฟฟ้าแม่เมาะ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ตัวอย่างเช่น กลุ่มธุรกิจผลิตไฟฟ้า 1 ได้แก่ โรงไฟฟ้าบางปะกง โรงไฟฟ้าพระนครเหนือ, กลุ่มบริษัทผลิตไฟฟ้า (มหาชน) จำกัด ได้แก่ โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมชนอม โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมระยอง โรงไฟฟ้าพลังความร้อนราชบุรี รวมทั้ง กลุ่มผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน (Independent and Small Power Producer : IPP & SPP) จึงทำให้การแข่งขันทางธุรกิจย่อมสูงและทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ ความสามารถในการแข่งขันจึงขึ้นอยู่กับกำลังการผลิตติดตั้ง เทคนิคและประสิทธิภาพในการผลิต ความหลากหลายของเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิต บริเวณที่ตั้งโรงไฟฟ้า ศักยภาพในการเติบโต สินทรัพย์และหนี้สินขององค์กรและผลตอบแทนจากการลงทุน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะผู้บริโภคและสังคมหันมาให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าวมากขึ้น การพัฒนาการผลิตต้องควบคู่ไปกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี กิจกรรมใดที่ได้รับประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตต้องเป็นผู้รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมด้วย โดยมีแผนการจัดการ งบประมาณ และ วิธีปฏิบัติทางบัญชีที่ถูกต้องในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการบริหารงานด้านบัญชีและการเงินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารและควบคุมค่าใช้จ่ายในเรื่องสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้อง เนื่องจากมีผลกระทบต่อต้นทุนในการผลิตไฟฟ้า

ดังนั้นการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเรื่องของการลงทุนซึ่งหมายถึงต้นทุนที่สูงขึ้น และเป็นต้นทุนและค่าใช้จ่ายซึ่งมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต และ โรงไฟฟ้าแม่เมาะมีรายการทางบัญชีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่มาก จากการพิจารณางบการเงินของโรงไฟฟ้าแม่เมาะจะเห็นว่า ยังไม่มีวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่ถูกต้องในการบันทึก การรับรู้รายการด้านสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น รวมถึงไม่ได้เปิดเผยข้อมูล หรือ แสดงผลกระทบทางบัญชีเนื่องจากการลดกำลังการผลิตไฟฟ้าลง หรือ การใช้น้ำมันเป็นเชื้อเพลิงทดแทนเมื่อเกิดปัญหามลภาวะขึ้นส่งผลกระทบต่อรายการทั้งที่เป็นตัวเงิน เช่น ต้นทุนเชื้อเพลิงที่สูงขึ้น รายได้ที่ลดลง และ รายการที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กร จึงเป็นที่มาของการศึกษาถึงการบัญชีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมและบริหารต้นทุนและภาระหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้นในด้านสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและหลักการบัญชีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการนำหลักการบัญชีสิ่งแวดล้อมไปใช้ปฏิบัติกับโรงไฟฟ้าแม่เมาะ

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษารายการทางบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง

2. วิธีการศึกษา

2.1. ศึกษาค้นคว้าจากข้อมูล, บทความเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อมในเอกสารทางวิชาการ , รายงานขององค์กรระดับนานาชาติ เช่น องค์กรสหประชาชาติ เป็นต้น

2.2. ศึกษาถึงผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อตัวเลขทางบัญชี และวิธีการแก้ไข รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในอดีตและปัจจุบัน จากข้อมูลภายในกิจการ จากรายงานประจำปีของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ และ ผลงานการจัดการเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา

2.3. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่จะเป็นสำหรับเหตุการณ์ในอนาคตของโรงไฟฟ้าแม่เมาะจากบทความ, งานวิจัย และ มาตรฐานบัญชีที่มีอยู่ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

นำข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามาทำการวิเคราะห์และสรุปผลโดยอธิบายเชิงบรรยาย โดยกล่าวถึง แนวคิดและการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับ

3.1. การบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting)

3.2. การนำเสนอรูปแบบงบการเงิน (Financial Statement Issues)

3.3. การนำเสนอรายงานและเปิดเผยข้อมูล (Reporting and Disclosure)

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การบัญชีสิ่งแวดล้อม² หมายถึง หลักการบัญชีเกี่ยวกับกิจกรรมทางการบัญชี (Accounting Activities) ของกิจการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการรับรู้และบันทึกบัญชี สำหรับต้นทุน และ หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งการนำเสนอในรูปแบบของงบการเงิน สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติ อันได้แก่ อากาศ, น้ำ, ดิน, ป่าไม้ รวมถึง เชื้อเพลิงธรรมชาติ และเหมืองแร่ ไม่รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐศาสตร์ เช่น สภาพแวดล้อมทางการเมือง, วัฒนธรรม, การปกครอง, ทางทหาร เป็นต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงปัญหาด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่ประสบอยู่ในอดีตจนถึงปัจจุบันและการบันทึกรายงานทางบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ
2. เพื่อทราบถึงแนวทางและวิธีปฏิบัติทางบัญชีสำหรับต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และ ปรับปรุงวิธีการทางบัญชี ทั้งการตั้งงบประมาณ การเบิกจ่ายการจัดทำรายงาน และ การควบคุมต้นทุนสิ่งแวดล้อมในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ และ ถูกต้องตามมาตรฐานสากลยิ่งขึ้นสำหรับกิจการทั่วไป

² United Nations, Environmental Financial Accounting. UNCTAD-ISAR Report (November 1997), P.3-4